

تهران تن به طرح سه مرحله‌ای اروپایی‌ها خواهد داد؟

«طبق آخرین گزارش‌ها، ایران تنها پس از پنجم آگوست آماده ازسرگیری گفت‌وگوهای وین بر سر برجام خواهد بود. اگر وقفه میان مذاکرات زیادی ادامه یابد، مذاکره‌کنندگان ممکن است عزم خود را از دست بدهند و فرآیند بیشتر از آنچه انتظار می‌رود، به طول بینجامد.»

به گزارش خبرنگاران جامعه گزارش خبر، در شرایطی که ادامه مذاکرات احیای برجام رسماً به دولت ابراهیم رئیسی، رئیس‌جمهور منتخب ایران سپرده شده و شامگاه شنبه سیدعباس عراقچی، مذاکره‌کننده هسته‌ای ایران در توییتی این موضوع را تأیید کرد، روزنامه آمریکایی وال‌استریت‌ژورنال در گزارشی به دشواری‌های پیش آمده در جریان مذاکرات احیای برجام پرداخته است؛ به نوشته این روزنامه تکنولوژی ساخت سانتریفیوژهای پیشرفته که می‌تواند سرعت ایران در دستیابی به اورانیوم غنی‌شده را افزایش دهد، از جمله نگرانی کشورهای اروپایی است و از این‌رو آنها با ارائه یک طرح سه‌مرحله‌ای در پی یافتن راه‌حلی برای رفع این نگرانی‌شان برآمده است.

گره جدید در مذاکرات هسته‌ای

طرح دولت‌های اروپایی

کارشناسان و دیپلمات‌ها به روزنامه وال‌استریت‌ژورنال گفته‌اند که دولت‌های اروپایی طرحی سه مرحله‌ای برای «بازگرداندن همه سانتریفیوژهای پیشرفته ایران به انبار، از بین بردن زیرساخت‌های فنی برای جلوگیری از نصب دوباره آنها و کاهش ظرفیت ایران برای ساخت سانتریفیوژهای جدید» را ارائه داده‌اند؛ طرحی که با مخالفت ایران مواجه است و تهران نخواهد پذیرفت که تمام سانتریفیوژهای خود را از بین برده یا از کار ببنداند.

براساس این گزارش، حتی اگر توافق برجام فوراً حاصل شود، ایران کمتر از یک‌سال زمان برای گریز هسته‌ای، یعنی نقطه غیرقابل بازگشت برای تولید بمب اتمی نیاز دارد و نرسیدن به توافق، می‌تواند این زمان را کاهش دهد. این درحالی است که مقامات ایران بارها تأکید کرده‌اند که قصد تولید سلاح هسته‌ای ندارند و مقام معظم رهبری نیز ساخت و استفاده از آن را حرام اعلام کرده است.

ششمین دور مذاکرات هسته‌ای که در شهر وین برگزار شد، ۳۰ خرداد به اتمام رسید، اما هنوز معلوم نیست دور جدید مذاکرات ایران با کشورهای عضو برجام و آمریکا که باید توسط دولت ابراهیم رئیسی پیگیری شود، چه زمانی برگزار می‌شود.

طرفین در شش دور مذاکرات قبلی توافق کرده بودند که در صورت احیای کامل برجام، ایران صرفاً مجاز به «استفاده از حداکثر ۶۱۰۴ دستگاه سانتریفیوژ آی‌آر۴» خواهد بود و سانتریفیوژهای پیشرفته را باید به انبار برگرداند، ولی این توافق هنوز مکتوب و نهایی نشده است. ایران همچنین ماه‌هاست که غنی‌سازی اورانیوم در سطح ۶۰ درصد را آغاز کرده است.

بر اساس برخی جزئیات منتشر شده از توافق اولیه در مذاکرات وین، در صورت توافق، سطح غنی‌سازی اورانیوم در ایران نیز به «حداکثر ۳/۶۷ درصد» کاهش خواهد یافت.

در قبال این توافق نیز قرار است علاوه بر رفع بخش مهمی از تحریم‌های نفتی و بانکی، «بیش از هزار شخص حقیقی و حقوقی و همچنین نهادهای زیرنظر دفتر مقام معظم رهبری از فهرست تحریم‌های آمریکا خارج و سپاه پاسداران نیز از فهرست گروه‌های تروریستی حذف شود.» با این حال هنوز طرفین می‌گویند برای نهایی کردن این توافق نیاز به گام‌های تکمیلی دارند.

اخیراً صدراعظم آلمان نیز نگرانی خود را نسبت به چالش‌های موجود در مسیر احیای برجام اعلام کرده بود. آنگلا مرکل، صدراعظم آلمان پس از دیدار و گفت‌وگو با جو بایدن، رئیس‌جمهور آمریکا ضمن تأکید بر ضرورت تلاش مشترک برای دستیابی به نتیجه‌ای موفقیت‌آمیز در مذاکرات احیای توافق هسته‌ای با ایران گفت: «مذاکرات احیای برجام با چالش‌های بسیاری روبه‌رو است.» مرکل روز پنج‌شنبه ۱۵ جولای (۲۴ تیر) در دیدار با رئیس‌جمهور آمریکا طی یک کنفرانس خبری گفت: «مذاکرات احیای توافق هسته‌ای با ایران با چالش‌های بسیاری روبه‌رو است و اکنون توپ در زمین ایران است.» تحلیل اروپا از تطویل مذاکرات توسط ایران

دیپلمات‌های اروپایی به وال‌استریت‌ژورنال گفته‌اند ایران تا یک ماه آینده نمی‌خواهد مذاکرات از سر گرفته شود تا مطمئن شود دولت جو بایدن واقعا تحریم‌ها را لغو خواهد کرد. چند دیپلمات دیگر اما گفته‌اند که هدف ایران از طولانی کردن مذاکرات، خریدن زمان برای رسیدن به تکنولوژی ساخت اورانیوم فلزی، سانتریفیوژهای پیشرفته‌تر و افزایش غلظت اورانیوم است. اورانیوم فلزی در تولید بمب هسته‌ای نیز کاربرد دارد، اما ایران بارها تأکید کرده که به‌دنبال برنامه هسته‌ای صلح‌آمیز است و این ماده را برای راکتور هسته‌ای تهران به‌کار خواهد برد.

به ادعای وال‌استریت‌ژورنال، نگرانی اصلی مقام‌های غربی این است که ایران به فناوری لازم برای استفاده بهتر از سانتریفیوژهای پیشرفته برای غنی‌سازی اورانیوم دست یافته است. ایران به‌ویژه در استفاده از سانتریفیوژهای نسل دوم، موسوم به IR-۲M بسیار کارآمدتر شده است.

ایران بیش از دو هزار سانتریفیوژ IR-۲M در اختیار دارد اما با اجرای برجام در سال ۲۰۱۶ اجازه استفاده از آنها را نداشت. دیپلمات‌های غربی آن زمان بر این باور بودند که دانش ایران برای به‌کارگیری موثر آنها برای تولید بمب بسیار اولیه بوده است اما اکنون چند دیپلمات ارشد اروپایی می‌گویند که این شرایط در حال حاضر تغییر کرده است. ایران در طول یک‌سال گذشته اغلب این سانتریفیوژها را به کار گرفته و بسیار بیشتر از آنچه ناظران انتظار دارند به موفقیت و مهارت در این زمینه دست یافته است.

اختلاف بر سر لغو تحریم‌ها

به گفته دیپلمات‌های غربی یکی دیگر از گره‌های ادامه گفت‌وگوهای احیای برجام، اختلاف ایران و آمریکا بر سر لغو تحریم‌ها است.

به گزارش وال‌استریت‌ژورنال، این دیپلمات‌ها مدعی هستند ایران در شروع مذاکرات احیای برجام اعلام کرده بود که خواهان برچیده شدن تحریم‌های هسته‌ای است، اما اکنون بر لغو تحریم‌های حقوق بشری و تروریستی نیز تأکید دارد و خواهان جبران اثرات مخرب تحریم‌ها و همچنین گرفتن تضمین از آمریکا برای عدم خروج دوباره این کشور از برجام در آینده است.

پیش‌تر میخائیل اولیانوف، نماینده روسیه در کمیسیون مشترک برجام روز یکشنبه ۲۰ تیرماه در مصاحبه با روزنامه کومرسانت روسیه گفت که ۹۰ درصد از مسیر توافق هسته‌ای طی شده است و احتمالاً تحریم‌های اساسی آمریکا علیه ایران از ماه آینده، آگوست برداشته می‌شود. وی در ادامه گفت چند مساله «حساس سیاسی» باقی مانده که یکی از آنها احتمال تکرار خروج آمریکا از برجام در آینده است و آمریکایی‌ها می‌گویند از لحاظ حقوقی

نمی‌توانند اطمینان دهند که وضعیتی شبیه خروج واشنگتن از برجام در دوران ریاست‌جمهوری دونالد ترامپ اتفاق نخواهد افتاد. دیپلمات‌های اروپایی و آمریکایی می‌گویند این خواسته‌ها قابل تحقق نیست و باعث طولانی و پیچیده‌تر شدن مذاکرات خواهد شد. از سوی دیگر در بیست‌ودومین و آخرین گزارش سه‌ماهه وزارت امور خارجه از روند اجرای برجام در دولت تدبیر و امید که به مجلس شورای اسلامی ارائه شده، آمده است آمریکا در صورت توافق کامل، فرمان‌های اجرایی زیر را لغو می‌کند که از جمله لغو تحریم‌های بانکی و مالی، رفع تحریم سپاه پاسداران و همچنین رفع بخشی از تحریم‌های اولیه آمریکا ذیل مذاکرات وین و در صورت احیای برجام است.

همچنین در این گزارش وزارت خارجه آمده است: «آمریکا حاضر به رفع بخشی از تحریم‌های خود، شامل «تحریم‌های اولیه» که افراد و نهادهای آمریکایی را از مبادلات اقتصادی با ایران منع می‌کند و از سال‌های آغازین انقلاب اسلامی برقرار و به تدریج انباشته شده است و نیز فهرستی از افراد و نهادهای ایرانی که به بهانه‌های غیرهسته‌ای وضع شده‌اند (مثل به اصطلاح تروریسم، موشکی، حقوق بشر و...)» نیست و جمهوری اسلامی ایران نیز اساساً هیچ‌گاه در مورد این موضوعات مذاکره نکرده و نمی‌کند.

در عین حال به گفته میخائیل اولیانوف، نماینده روسیه در کمیسیون مشترک برجام، مسائلی مانند لغو تحریم‌ها علیه نهادهای زیرمجموعه دفتر مقام معظم رهبری و ارائه تضمینی از سوی آمریکا برای عدم خروج دوباره از برجام از جمله مسائل و چالش‌های باقی مانده‌اند که باید درباره آن توافق شود. زمان ادامه گفت‌وگوها

در این بین، زمان ادامه گفت‌وگوهای برجام نیز به‌زعم اروپایی‌ها چالش برانگیز شده است؛ این در حالی است که برگزاری دور بعدی گفت‌وگوهای احیای برجام به دولت ابراهیم رئیسی سپرده شده و در این راستا سید عباس عراقچی، رئیس تیم ایران در مذاکرات وین شامگاه شنبه ۲۶ تیرماه در صفحه توئیتر خود در مورد آخرین وضعیت مذاکرات وین گفت: «ما در دوران انتقالی به سر می‌بریم و یک انتقال دموکراتیک قدرت در تهران در حال انجام است.

روشن است که گفت‌وگوهای وین باید منتظر دولت جدید در ایران بماند. این اقتضای هر دموکراسی است.» از سوی دیگر ند پرایس، سخنگوی وزارت خارجه آمریکا روز دوشنبه، ۲۱ تیر، گفته بود که واشنگتن هیچ ضرب‌الاجلی برای دور هفتم مذاکرات هسته‌ای با تهران تعیین نخواهد کرد، اما با گذشت زمان و ادامه حرکت جمهوری اسلامی در مسیر پیشرفت برنامه اتمی، این امر بر نگاه ایالات متحده برای بازگشت به برجام تأثیر خواهد گذاشت.

باید توجه داشت که پس از پایان دور ششم این رایزنی‌ها در ۲۰ ژوئن وقفه‌ای در این گفت‌وگوها ایجاد شد و به همین دلیل هنوز زمان برگزاری دور هفتم مذاکرات مشخص نیست. در آخرین اظهارنظرها بر سر این موضوع، سخنگوی اتحادیه اروپا پنج‌شنبه هفته گذشته در گفت‌وگو با یورونیوز ادعا کرد که ایران تا زمان آغاز به‌کار دولت ابراهیم رئیسی به مذاکرات وین برای احیای برجام باز نخواهد گشت.

به گزارش «ایسنا» لیز کاستیو نیه‌تو، یکی از سخنگویان اتحادیه اروپا روز پنج‌شنبه در پاسخ به خبرنگار یورونیوز در بروکسل ادعا کرد: «روز چهارشنبه، مقامات ایرانی به اتحادیه اروپا اطلاع دادند که مایلند دور بعدی گفت‌وگوها درباره برجام را در وین هنگامی که دولت جدید روی کار است، یعنی از ۵ آگوست از سر بگیرند. در این میان، پرهیز از هرگونه تشدید و اقداماتی که منجر به تضعیف تلاش‌های گسترده دیپلماتیک ما برای اطمینان از اجرای کامل برجام می‌شود، مهم است. اتحادیه اروپا نیز این مساله را به وضوح به طرف ایرانی اعلام کرد.»

خبرگزاری بلومبرگ هم روز چهارشنبه در گزارشی مدعی شد که دور آتی مذاکرات وین، «اواسط آگوست و احتمالاً در زمان استقرار دولت رئیس‌جمهور منتخب ایران» برگزار خواهد شد. خبرگزاری رویترز نیز روز چهارشنبه به نقل از یک منبع دیپلماتیک نوشت ایران به مقامات اروپایی حاضر در مذاکرات وین اعلام کرده است که تا پیش از آغاز به‌کار رسمی دولت جدید در این کشور آمادگی از سرگیری مذاکرات برجامی را ندارد.

پس از این خبرها بود که نماینده روسیه در سازمان‌های بین‌المللی واقع در وین در توئییتی اعلام کرد که مطابق آخرین گزارش‌ها، مذاکرات وین بر سر احیای برجام پیش از پنجم آگوست برگزار نخواهد شد. به گزارش «ایسنا» میخائیل اولیانوف، نماینده روسیه در سازمان‌های بین‌المللی واقع در وین روز پنج‌شنبه در توئییتی نوشت: «طبق آخرین گزارش‌ها، ایران تنها پس از پنجم آگوست آماده از سرگیری گفت‌وگوهای وین بر سر برجام خواهد بود. اگر وقفه میان مذاکرات زیادی ادامه یابد، مذاکره‌کنندگان ممکن است عزم خود را از دست بدهند و فرآیند بیشتر از آنچه انتظار می‌رود، به طول بینجامد.»